

Esperant el Teatre Nacional

Arriba corrent. Vesteix de color gris, amb bufanda i mocador a la butxaca de l'americana. Recte, elegant, amb aquell to juvenil que li dóna la figura esvelta i nerviosa i els cabells llustrosos, amb la clenxa al costat, que es toca sovint. Gesticula per recalcar les paraules i parla ràpid, fent una gradació tonal, pròpia de l'actor sobre l'escenari. Un xic histriònica.

“Per mi la gran festa i la gran celebració dels deu anys és de presentar el *Cal dir-ho!*, de Labiche –comença Flotats—. I per què he triat una comèdia? Trobo que és una bona manera de celebrar els deu anys: divertint-se i fent divertir. Partim d'un espectacle lúdic, on hi ha com a part principal la diversió, però alhora sense allunyar-nos del que jo en dic el repertori universal, dins la tradició de l'alta escola europea. Labiche per mi és la comèdia clàssica, d'una gran dificultat d'interpretació i que requereix actrius i actors ben preparats. També és una manera d'ampliar el repertori de la companyia.”

Fa més de deu anys Josep M. Flotats tornava a Barcelona. Max Cahner, llavors conseller de Cultura de la Generalitat, li oferí un teatre, el Poliorama, la possibilitat de muntar la seva pròpia companyia i la futura direcció del Teatre Nacional de Catalunya. Flotats estrenava, el 21 de febrer del 1984, *Una jornada particular*. Ho feia al teatre Condal, perquè la remodelació del Poliorama no era enllestida.

“El temps m'ha passat volant. L'altre dia deia que era un miracle, perquè, si m'haguessin dit que m'havia de quedar deu anys aquí, evidentment no ho hauria pas acceptat. Me'n vaig anar de la Comédie perquè em volien fer signar per deu anys... Però aquí he mantingut la meua independència, he conservat la meua llibertat i cada vegada m'he compromès per una temporada més. I tot d'una m'adono que ja en fa deu. Però n'estic molt content, perquè hem fet un treball de

Josep Maria Flotats celebra els deu anys de la companyia amb l'estrena de la comèdia musical *Cal dir-ho!*

fons que em sembla molt interessant, enriquidor. Hem fet un teatre de qualitat, que és l'única cosa que ens interessa.”

Però aquests deu anys no han estat precisament una bassa d'oli. Flotats, com a personatge públic, ha estat per molts motius el centre de la polèmica teatral d'aquest país. Quan va arribar a Barcelona, les seves declaracions foren dures respecte a la situació del teatre a la ciutat. Deia que tot estava per fer, que no hi havia teatres, ni infraestructura, ni professors, ni autors, ni tradició. S'oblidava de les companyies històriques, que feia molts anys que sostenien el teatre a Catalunya, com el Lliure, els Comediants, els Joglars, Dagoll-Dagom i altres. Aquesta actitud va

ARXIU

'Cal dir-ho'. Amb aquesta comèdia Flotats celebra els seus deu anys fent teatre a Catalunya.

molestar alguns sectors de la professió. Flotats, ara matisa: “Jo vaig dir que tot estava per fer a nivell d'infraestructura, no d'actors, directors, ni autors existents. Encara que aquests últims tenien moltes d'aquestes obres al calaix”.

Tanmateix, al voltant de la companyia Flotats han desfilat més d'un centenar d'actors, alguns de reconeguts: Anna Lizarán, Juanjo Puigcorbé, Joan Borràs, Mercè Bruquetes, Enric Majó; i altres de novells, que ara ja tenen nom: Lloïl Bertran, Ramon Madaula, Àlex Casanovas, Marta Calvó o Abel Folch. A més, l'èxit rotund del *Cyrano de Bergerac* d'Edmond Rostand, estrenada al Poliorama el 12 de gener de 1985, va tenir una repercussió nacional tan gran que va fer callar les veus que l'acusaven de ser l'actor aviciat de la Generalitat.

L'idil·li entre Josep M. Flotats i Cultura va durar tant com va durar el conseller Max Cahner. Quan Joan Rigol va arribar a la Conselleria de Cultura es va obrir una esquerda, que no s'ha acabat de tancar mai més. Rigol, abocat a la negociació del pacte cultural, considerava el teatre com una cosa secundària i estava disposat a retallar el pressupost de la companyia Flotats i a congelar el projecte del Teatre Nacio-

nal. L'actor i director s'enfadà. Féu unes dures declaracions acusant la Conselleria de no tenir una política cultural clara. Va recordar les promeses que li havien fet quan va tornar a Barcelona i les exposà al president Pujol. A partir d'aquell moment el contacte de Flotats amb la Generalitat es féu directament amb Presidència. El Departament de Cultura quedava fora de joc.

Des d'aleshores les relacions amb la Conselleria han estat fluctuants i a voltes difícils. L'últim episodi d'aquesta història s'esdevingué l'estiu del 1992, quan Flotats declarava: "Fa quatre anys que hi ha portes que grinyolen entre el Departament de Cultura i jo."

Ara, a deu anys vista, Flotats creu que la relació que ha tingut amb l'administració catalana és la que té qualsevol companyia de teatre del món: "Sempre, sempre, sempre la gent de teatre tenim dificultats amb l'administració, a tot arreu del món. Perquè sempre volem més. I l'administració ens diu que volem massa. Però crec que en deu anys han canviat moltes coses, perquè tant la Generalitat com el Govern central han entès que una part important de la normalització, de la democràcia i de la cultura passa pel teatre. I, per tant, des de les administracions van creant infraestructures i van donant mitjans, a fi que hi hagi una continuïtat, una tradició i un treball en vista al futur."

Josep M. Flotats insisteix molt en la paraula infraestructura. Una paraula que va lligada a l'acabament de les obres del Teatre Nacional de Catalunya. Aquest projecte ha estat, des del principi, la garantia de continuïtat a Barcelona d'aquest actor. Ell el va proposar i Pujol li va encomanar de definir-lo. Les negociacions han estat llargues. En 1985 el president de la Generalitat nomenava de comissari del projecte Max Cahner i aquest encarregava a Ricard Bofill la construcció d'un edifici de nova planta. L'Ajuntament va cedir un terreny a la zona nord de la plaça de les Glòries. Les obres començaren en 1991 i actualment es parla d'inaugurar-lo en 1996.

El Teatre Nacional de Catalunya és, a curt termini, el pròxim objectiu de Flotats: "Em fa molta il·lusió, perquè penso que és un instrument i una eina de treball al servei de tota la gent de teatre d'aquest país. Però que quedi clar que en cap cas no serà l'única eina ni resoldrà totes les demandes i problemes que té el teatre aquí. Serà un teatre adequat a les necessitats de l'escenografia d'ara, amb tots els mitjans materials -en principi-. Fa dotze anys era una utopia, però avui tothom em pregunta quan s'estrenarà. Sembla que, finalment, s'ha entès, d'una banda, que és necessari; d'una altra, que no serà l'únic; i en tercer lloc, que no és propietat privada del senyor Flotats."

El personatge remarca i puntualitza que no se sent gens propietari del futur teatre. I és que, una part de la professió es va irritar molt en vis-

Deu anys de teatre de qualitat

'Cyrano de Bergerac'. Va batre el rècord d'espectadors.

'El despertar de la primavera'. Actors novells que fan el salt.

'Per un sí o per un no'. Exercici dialèctic per a dos monstres de l'escena: Puigcorbé i Flotats.

ta del personalisme que agafava el projecte. "Em semblava impensable que es pogués arribar a imaginar que allò era un teatre de la meua propietat, i vaig pensar que no valia la pena de clarificar, d'aclarir, de puntualitzar les coses. Però, en aquest país, les coses s'han d'explicar una, dues i tres vegades, i jo no tinc dots per a això. A mi em semblava tan evident que, si es parlava de fer una nova universitat i que jo en fos potser rector, no per això en seria en cap cas el propietari, ni seria la meua torre privada."

Flotats espera que li donin una data definitiva d'inauguració. Ell preveu que ha d'assumir el càrrec de director dos anys, màxim un any i mig, abans d'aquesta data. Per tant, aquesta temporada i la vinent es converteixen en un període de transició: "Tinc ganes de moure els espectacles que hem fet durant els deu anys. I és queestic una mica gelós, en el bon sentit, de les companyies que tenen la possibilitat d'ensenyar a fora el que fan. I penso que ha arribat el moment que nosaltres també ho fem. Potser abans d'entrar en aquesta mena de convent que serà el Nacional". I, per a arribar al gran públic de la resta de l'estat espanyol i de llatinoamèrica, creu que les obres s'haurien de representar en llengua castellana. "Estaria molt bé d'anar, per exemple, a Buenos Aires i fer un espectacle tres dies en català per a la colònia catalana i, després, per al gran públic es podria fer durant quinze dies o un mes en llengua castellana."

L'obra-estendard que va popularitzar i arrossegar un públic fidel, que anava al teatre per veu-

'El dret d'escollir'. L'eutanàsia, un tema candent convertit en un muntatge apassionant.

'Ara que els ametllers ja estan batuts'. Un monòleg basat en textos de Pla.

'Les tres germanes'. El més clàssic de Txèkhov, revisat.

'Tot assajant Dom Juan'. Un altre èxit del Flotats més exigent.

'Lorenzaccio'. Flotats escull els autors sempre en funció de l'obra

re, sobretot, el seu ídol, Josep M. Flotats, fou *Cyrano de Bergerac*. Rècord de representacions, rècord d'espectadors. Després, la corba estadística cau vertiginosament. Flotats argumenta que no es pot fer una lectura de la trajectòria del Poliorama a través d'un gràfic: "El *Cyrano* és una obra molt popular, molt agràida, molt de tots els públics. I resulta que la vam fer bé i va tenir un gran èxit. A més, era la segona vegada que jo era aquí i encara era una novetat, una sorpresa. En una societat que no té tradició teatral, quan tens el teatre obert cada dia, el públic diu que ja hi anirem. Es produeix un desgast, vulgues no vulgues, de curiositat. D'altra banda, un teatre públic no s'ha de moure per criteris comercials, sinó de qualitat, per crear un públic exigent. Per aconseguir-ho vaig agafar el potencial i la possibilitat de convocatòria que tenia al començament –i que encara tinc– i vaig oferir un producte més difícil. Al públic del *Cyrano* li vaig "encolomar", així entre cometes, *El despertar de la primavera*; amb la idea, a més, de promoure gent jove, de la qual estic molt orgullós, perquè ara són noms. I després vaig dir: Ara encara ho faré més difícil. I vaig proposar el teatre més minoritari que jo conec, amb *Per un si o per un no*. I el públic la va rebre molt bé. Després s'han fet altres autors que no han tingut tanta acceptació, com *Les tres germanes* de Txèkhov. Em jugo el públic, però me'l jugo de la manera més noble que sé."

Però, alhora, Flotats no renuncia al públic massiu: "Evidentment que penso en el públic i

sempre vull que hi hagi el major nombre d'espectadors a cada espectacle. Però no faig mai espectacles perquè siguin comercials. Quan vaig muntar *El dret d'escollir*, alguns em van acusar de muntar una obra comercial, perquè no era el text d'un clàssic. Però jo vaig pensar que proposar una obra sobre un tema social, candent, contemporani, com l'eutanàsia, també era una funció que havia de fer el teatre. I la gent encara en parla, perquè els vam procurar debat."

I després va muntar *Ara que els ametllers ja estan batuts*, basat en textos de Josep Pla. D'aquesta manera Flotats sortia al pas d'aquells que li recriminaven que no representava obres d'autors catalans. "El Pla, no el vaig fer per contestar a res, sinó perquè sempre he estat un enamorat del que escriu aquest prosista. I sempre em deia: Oh, si això es pogués dir dalt d'un escenari! Vaig estar més de dos anys organitzant els textos d'amagat, en el màxim secret. Fins i tot vaig portar el manuscrit als monjos de Poblet, cultes i sants homes, que coneixien molt en Pla, i els el vaig llegir. Es van fer un tip de riure."

Ja passen uns minuts de les cinc de la tarda. Flotats se n'ha d'anar: "Us he de deixar; que tinc els actors que m'esperen". Desapareix corrent.

Al vestíbul del Poliorama la Lloïl Bertran, protagonista de *Cal dir-ho!*, tan atabalada com sempre, signa un autògraf a un noi jove. I mentre pregunta a la senyora de la taquilla: "Què, es van venent les entrades?" I la senyora li respon: "Tindreu ple cada nit". **Montse Serra**